

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
„ 10 ” 2024р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІННІОТ
Святослав ПИТЕЛЬ
„ 10 ” 2024р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
„ 10 ” 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни „КОМУНІКАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ”

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань 07 „УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ”

Спеціальності 072 „Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”

Освітньо-професійна програма «Митна справа»

Кафедра ФІНАНСІВ ІМ. С. ЮРІЯ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні заняття (год)	ІРС (год)	Тренінг (год)	СРС (год)	Разом (год)	Екзамен (семестр)
Денна	I	II	32	14	5	6	93	150	II
заочна	I	II	8	4	-		138	150	II

Тернопіль – 2024

Робочу програму склав д.е.н., доц. Богдан МАЛИНЯК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
протокол № 4 від 8 жовтня 2024 р.

Зав. кафедри  Андрій КРИСОВАТИЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності з фінансів,
банківської справи, страхування та фондового ринку
протокол № 2 від 09.10. 2024 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності  Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОП  Святослав ГЕРЧАКІВСЬКИЙ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Комунікації у сфері публічних фінансів»**

**1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ
«КОМУНІКАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ»**

Дисципліна – Методологія наукових досліджень	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни (вибіркова) Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2, 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150	освітньо-професійна програма «Фінанси»	Самостійна робота: <i>Денна – 93 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг <i>Денна – 6 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 5 год.</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Комунікації у сфері публічних фінансів» є вибірковою для вивчення студентами, які здобувають ступінь магістра за галуззю знань 07 управління та адміністрування, спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», зокрема освітньо-професійної програми «Фінанси».

Практико орієнтований курс «Комунікації у сфері публічних фінансів» призначений для ознайомлення студентів з основними складовими комунікації між органами державного управління, місцевого самоврядування та громадськістю у сфері публічних фінансів, новітніми трендами та технологіями. За результатами навчання студенти матимуть змогу розуміти, як відбувається ефективна комунікація у сфері публічних фінансів, яким чином участь громадськості у бюджетному процесі та відкритий доступ до інформації про публічні фінанси впливають на управлінські рішення та громадську активність.

Студенти вмітимуть застосовувати сучасні практики та пошукові техніки для роботи з інформаційними джерелами, використовувати універсальні та спеціалізовані інформаційні ресурси, сучасні веб-застосунки для аналітичної роботи, отримання відповідних цифрових аналітичних навичок, підготовки інформаційних матеріалів про формування та використання бюджетних коштів для комунікування органів публічного управління з громадськістю. У процесі вивчення курсу студенти матимуть змогу набути практичних навичок участі у бюджетному процесі, розроблення ефективних комунікаційних практик для органів державного управління та місцевого самоврядування у сфері публічних фінансів.

Предметом вивчення дисципліни «Комунікації у сфері публічних фінансів» є система загальних принципів і підходів до організації комунікацій у сфері публічних фінансів, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Комунікації у сфері публічних фінансів» є такі:

- засвоєння студентами предмета, призначення та основних функцій комунікації у сфері публічних фінансів;

- розуміння теоретичного підґрунтя комунікацій у сфері публічних фінансів;

- засвоєння студентами специфіки комунікацій у сфері публічних фінансів;

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

- ✓ знати:

- теоретичне підґрунтя побудови комунікацій у сфері публічних фінансів;

- основні положення нормативно-правових актів щодо оприлюднення інформації про формування та використання публічних фінансових ресурсів, участі громадськості у бюджетному процесі;

- знати про процедуру проведення громадського обговорення проєкту місцевого бюджету (бюджетних слухань), процедуру публічного звітування про результати використання коштів місцевих бюджетів.

- про типові моделі учасницького бюджетування та сфери їхнього застосування.

- функціональне призначення неурядових аналітичних центрів, організацію їх діяльності та місце в системі комунікацій органів державного управління, місцевого самоврядування з населенням у сфері публічних фінансів.

- сучасні практики комунікацій органів публічного управління з населенням у сфері публічних фінансів.

- ✓ уміти:

- застосовувати положення нормативно-правових актів в управлінні комунікаціями у сфері публічних фінансів;

- здійснювати пошук необхідної інформації на державному веб-порталі бюджету для громадян, єдиному веб-порталі використання публічних коштів, про публічні закупівлі;

- розробляти бюджет для громадян на прикладі територіальної громади, в якій проживає студент;

- готувати проєкти на конкурс громадських проєктів;

- визначати основні компоненти комунікування органу місцевого самоврядування з громадськістю у бюджетному регламенті;

- шукати інформацію неурядових аналітичних центрів про публічні фінанси;

– розробляти на основі кращого зарубіжного досвіду пропозиції щодо удосконалення комунікацій у сфері публічних фінансів в Україні.

Передумови для вивчення дисципліни

Засвоєння знань за програмою вступного фахового випробування по спеціальності (додаткового вступного фахового випробування по спеціальності).

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОМУНІКАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ»

Змістовий модуль 1

Концептуальні засади комунікацій влади та громадськості у сфері публічних фінансів

ТЕМА 1

ГРОМАДЯНИН ЯК ГОЛОВНИЙ СУБ'ЄКТ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ: ТЕОРЕТИЧНЕ ПОЯСНЕННЯ

Сутність та складові комунікації у сфері публічних фінансів. Теоретичне підґрунтя формування та поширення інформації про державні доходи і видатки. Еволюція поглядів економістів щодо організації взаємовідносин між органами публічного управління та інститутами громадянського суспільства щодо формування та використання бюджетних ресурсів.

Основні положення економіки суспільного добробуту та їхнє значення для формування інформації в системі управління публічними фінансами. Вчення теорії суспільного вибору та його значення для побудови сучасної системи комунікації у сфері публічних фінансів.

ТЕМА 2

ОСНОВИ КОМУНІКАЦІЙ СУСПІЛЬСТВА ТА ВЛАДИ

Історичні витоки виникнення й розвитку теорії комунікацій. Філософське підґрунтя побудови комунікацій влади та громадськості.

Цілі та функції. Комунікаційний процес і комунікаційна стратегія. Рівні комунікацій в публічному управлінні.

Особливості організації комунікацій в цифровому суспільстві. Сучасні тенденції в організації комунікацій у сфері публічних фінансів.

Новітні форми участі громадськості у бюджетному процесі. Ефективні комунікації у сфері публічних фінансів як інструмент забезпечення сталого розвитку.

ТЕМА 3

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Основні положення Бюджетного кодексу України, що регламентують оприлюднення інформації про бюджет та участь громадськості у бюджетному процесі.

Закон України «Про відкритість використання публічних коштів». Єдиний веб-портал використання публічних коштів. Зміст інформації про використання публічних

коштів, що підлягає оприлюдненню, та строки її оприлюднення. Відповідальність за порушення вимог закону.

Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних».

Локальні правові акти та їх роль у регламентування комунікацій у сфері місцевих фінансів. Приклади рішень про організацію бюджетних слухань в територіальних громадах. Приклади рішень про публічне звітування про результати використання коштів місцевих бюджетів.

ТЕМА 4

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАЦІЙ У СФЕРІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

Основні складові комунікацій органів місцевого самоврядування та громадськості у сфері місцевих фінансів. Регламентування в локальних правових актах механізму комунікацій органу місцевого самоврядування та громадськості. Бюджетний регламент та положення про комунікування.

Забезпечення бюджетної прозорості на місцевому рівні. Кращі практики формування та оприлюднення інформації про формування та використання коштів місцевих бюджетів.

Процедура проведення громадського обговорення проєкту місцевого бюджету (бюджетних слухань). Основні складові компоненти положення про бюджетні слухання.

Процедура публічного звітування про результати використання коштів місцевих бюджетів. Основні складові компоненти положення про публічне звітування про результати використання коштів місцевого бюджету.

ТЕМА 5

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД КОМУНІКАЦІЙ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

Сучасні практики комунікацій органів публічного управління з населенням у сфері публічних фінансів.

Новітні форми представлення інформації про бюджет. Міжнародний рейтинг бюджетної прозорості Openbudget. Основні положеннями методології визначення індексу бюджетної прозорості.

Учасницьке бюджетування в розвинених країнах. Застосування бюджету участі в Парижі, Берліні, Варшаві та інших європейських містах. Кращі практики реалізації проєктів в межах бюджету участі.

Взаємодія національних урядів з інститутами громадянського суспільства. Роль неурядових аналітичних центрів в організації комунікацій у сфері публічних фінансів в розвинених державах.

Змістовий модуль 2 Технології комунікацій у публічних фінансах України

ТЕМА 6

ЄДИНИЙ ВЕБ-ПОРТАЛ ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ ТА ПЛАТФОРМИ PROZORRO У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОМУНІКАЦІЙ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

Бюджет для громадян (openbudget) офіційний державний портал з відкритими даними про публічні фінанси: державний та місцеві бюджети. Склад веб-порталу та інформаційне наповнення розділів. Застосування на веб-порталі глосарію бюджетних термінів, надано інформацію про бюджетний процес та його учасників, представлені показники державного та місцевих бюджетів.

Механізм наповнення веб-порталу інформаційними ресурсами. Відображення показників про виконання державного та місцевих бюджетів (доходи, видатки, кредитування та фінансування), а також даних про державний борг.

Інструмент BOOST-аналіз та його застосування для аналізу бюджетів усіх ланок у розрізі як доходів, так і видатків. Представлення даних у форматі зведеної таблиці. Формування зведених таблиць для аналізу показники доходів і видатків з різним ступенем агрегації та в різноманітних поєднаннях. Застосування фільтрів для вибору окремих аналітичних категорій.

Застосування інформації веб-порталу бюджету для громадян в аналітичній діяльності, а тому числі в науковій сфері та в навчальній діяльності.

ТЕМА 7

ЄДИНИЙ ВЕБ-ПОРТАЛ ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ ТА ПЛАТФОРМИ PROZORRO У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОМУНІКАЦІЙ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

Єдиний веб-портал використання публічних коштів (spending.gov.ua) як офіційний інформаційний ресурс з відкритими даними про використання бюджетних коштів в Україні. Зміст інформації про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної форм власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Представлення на порталі інформації про трансакції, звіти, інформацію про договори та їх виконання розпорядниками та одержувачами коштів.

Пошук на єдиному веб-порталі використання публічних коштів інформації за трансакціями про платежі державних і комунальних установ, Пенсійного фонду та фондів загальнодержавного соціального страхування. Формування та публікування інформації про трансакції, механізм передавання від Державної казначейської службою України.

Пошук на єдиному веб-порталі використання публічних коштів інформації за розпорядниками. Представлення інформації про фінансові звіти, договори та їх виконання. Механізм формування та оновлення інформації розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів.

Застосування інформації єдиного веб-порталу використання публічних коштів в аналітичній діяльності, а тому числі в науковій сфері та в навчальній діяльності.

Аналітичні інструменти для контролю та моніторингу публічних закупівель. Публічний модуль аналітики. Професійний модуль аналітики. Медичний модуль

аналітики. Ризик-індикатори DOZORRO. Мапа закупівель шкіл. Застосування аналітичних інструментів публічних закупівель в науковій діяльності.

ТЕМА 8

БЮДЖЕТ ДЛЯ ГРОМАДЯН: ПРАВИЛА РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОПРИЛЮДНЕННЯ

Інноваційні форми інформування громадян про формування та використання коштів місцевих бюджетів. Поняття, призначення та основні принципи розроблення бюджету для громадян.

Організація розроблення бюджету для громадян. Графік роботи над бюджетом для громадян. Проведення консультацій з громадськістю. Цільові аудиторії, формат та підходи до поширення.

Основні компоненти змісту бюджету для громадян. Звернення керівництва територіальної громади до її жителів. Бюджетний цикл та важливість цієї інформації. Способи відображення інформації про видатки та доходи бюджету територіальної громади. Відображення інформації про результати використання коштів місцевого бюджету в бюджеті для громадян.

ТЕМА 9

СПВУЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ВЛАДИ У ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ

Партиципація та бюджет співучасті. Значення бюджету співучасті для різних сфер суспільного життя. Дорожня карта запровадження бюджету участі в територіальній громаді.

Нормативно-правове забезпечення бюджету співучасті. Основні компоненти положення про бюджет співучасті.

Цикл бюджету співучасті. Інформаційно-освітня кампанія. Обговорення, підготовка та подання проектів. Перевірка проектів. Вибір проектів. Реалізація проектів. Оцінка та вдосконалення.

Кращі практики застосування бюджету співучасті в територіальних громадах в Україні.

ТЕМА 10

ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ

Роль і значення неурядових аналітичних центрів в управлінні публічними фінансами. Побудова комунікацій у сфері публічних фінансів за участі неурядових аналітичних центрів.

Продукти діяльності неурядових аналітичних центрів. Форми співпраці неурядових аналітичних центрів з закладами вищої освіти. Потенціал участі студентів в діяльності неурядових аналітичних центрів.

Кращі практики впливу неурядових аналітичних центрів на розвиток комунікацій у сфері публічних фінансів та підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Використання результатів діяльності неурядових аналітичних центрів в бюджетному процесі. Пошук інформації про результати діяльності неурядових аналітичних центрів та їх використання в навчанні та науковій діяльності.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «КОМУНІКАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ»

денна форма навчання

№ за/п	ТЕМА	Кількість годин					
		Лекції	Практичні заняття	Самост. робота	Індивід. робота	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1							
Концептуальні засади комунікацій влади та громадськості у сфері публічних фінансів							
1.	Громадянин як головний суб'єкт публічних фінансів: теоретичне пояснення	4	1	9	–		Тести, питання
2.	Основи комунікацій суспільства та влади	4	1	9	–		Тести, кейси
3.	Нормативно-правове забезпечення участі громадськості в бюджетному процесі	2	1	9	–		Тести, кейси
4.	Особливості забезпечення комунікацій у сфері місцевих фінансів	2	1	9	–		Тести, кейси, індивідуальне завдання
5.	Зарубіжний досвід комунікацій у сфері публічних фінансів	4	2	9	–		Тести, кейси, питання
Змістовний модуль 2							
Технології комунікацій у публічних фінансах України							
6.	Державний веб-портал бюджету для громадян	4	2	9	–	2	Тести, кейси, індивідуальне письмове завдання
7.	Єдиний веб-портал використання публічних коштів та платформи Prozorro у забезпеченні комунікацій у сфері публічних фінансів	4	2	9	–	1	Кейси, індивідуальне письмове завдання
8.	Бюджет для громадян: правила розроблення та оприлюднення	2	2	10	3	1	Кейси, групове письмове завдання
9.	Співучасть громадськості та влади у публічних фінансах	4	1	10	2	1	Кейси, групові практичні завдання
10.	Організації громадянського суспільства та громадський контроль у публічних фінансах	2	1	10	–	1	Кейси, питання
Організація і проведення тренінгу з дисципліни		–	–		–		6
Разом		32	14	93	5	6	

заочна форма навчання

№ за/п	ТЕМА	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самост. робота	Індивід. робота	Контрольні заходи
1.	Громадянин як головний суб'єкт публічних фінансів: теоретичне пояснення	1	–	14	–	–
2.	Основи комунікацій суспільства та влади	1	0,5	14	–	–
3.	Нормативно-правове забезпечення участі громадськості в бюджетному процесі	0,5	0,5	14	–	–
4.	Особливості забезпечення комунікацій у сфері місцевих фінансів	0,5	0,5	14	–	–
5.	Зарубіжний досвід комунікацій у сфері публічних фінансів	1	0,5	14	–	–
6.	Державний веб-портал бюджету для громадян	1	0,5	14	–	–
7.	Єдиний веб-портал використання публічних коштів та платформи Prozorro у забезпеченні комунікацій у сфері публічних фінансів	0,5	0,5	14	–	–
8.	Бюджет для громадян: правила розроблення та оприлюднення	0,5	0,5	14	–	–
9.	Співучасть громадськості та влади у публічних фінансах	1	0,5	14	–	–
10.	Організації громадянського суспільства та громадський контроль у публічних фінансах	1	–	12	–	–
Разом		8	4	138	–	–

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття з дисципліни «Комунікації у сфері публічних фінансів» покликані сформуванню та розвинути студентам вміння застосовувати сучасні практики та пошукові техніки для роботи з інформаційними джерелами, використовувати універсальні та спеціалізовані інформаційні ресурси, сучасні веб-застосунки для аналітичної роботи, отримання відповідних цифрових аналітичних навичок, підготовки інформаційних матеріалів про формування та використання бюджетних коштів для комунікування органів публічного управління з громадськістю. У процесі вивчення курсу студенти матимуть змогу набути практичних навичок участі у бюджетному процесі, розроблення ефективних комунікаційних практик для органів державного управління та місцевого самоврядування у сфері публічних фінансів.

Заняття 1

Громадянин як головний суб'єкт публічних фінансів: теоретичне пояснення

Мета: здобуття знань щодо фундаментальних закономірностей публічних фінансів в управлінні комунікаціями між органами публічного управління та громадськістю, формування розуміння організації сучасних комунікацій у сфері публічних фінансів, значення відкритого доступу до інформації про публічні фінанси та участі громадськості у бюджетному процесі для ухвалення управлінських рішень та громадської активності.

Питання для обговорення:

1. Предмет і мета курсу комунікації у сфері публічних фінансів.
2. Теорія суб'єктивної вартості - основа сучасної фінансової думки
3. Засади взаємодії держави та громадян в теорії суспільного добробуту
4. Підґрунтя ухвалення рішень влади у сфері публічних фінансів в теорії суспільного вибору
5. Поведінкова економіка та пояснення природи рішень у публічних фінансах.

Заняття 2

Основи комунікацій суспільства та влади

Мета: надати знання основні закономірності та особливості комунікування у публічній сфері. Розуміти тенденції в організації комунікацій на сучасному етапі розвитку суспільних відносин. Розуміти роль ефективних комунікацій у сфері публічних фінансів як інструмент забезпечення сталого розвитку

Питання для обговорення:

1. Історичні витоки виникнення й розвитку теорії комунікацій
2. Філософське підґрунтя побудови комунікацій влади та громадськості
3. Цілі та функції. Комунікаційний процес
4. Рівні комунікацій в публічному управлінні
5. Особливості організації комунікацій в цифровому суспільстві
6. Ефективні комунікації у сфері публічних фінансів як інструмент забезпечення сталого розвитку

Заняття 3

Нормативно-правове забезпечення участі громадськості в бюджетному процесі

Мета: здобуття знань проосновні положення нормативно-правових актів щодо оприлюднення інформації про формування та використання публічних фінансових ресурсів, участі громадськості у бюджетному процесі, формування вмінь застосовувати положення нормативно-правових актів в управлінні комунікаціями у сфері публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Законодавчі норми, що регламентують оприлюднення інформації про бюджет.
2. Основні положення нормативно-правових актів про участь громадськості у бюджетному процесі.
3. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» та відповідальність за порушення його вимог.
4. Інформація про видатки бюджету, що підлягає оприлюдненню.
5. Правові норми про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних.
6. Локальні правові акти та їх роль у регламентування комунікацій у сфері місцевих фінансів.

Заняття 4

Особливості забезпечення комунікацій у сфері місцевих фінансів

Мета: здобуття знань про основні складові комунікацій органів місцевого самоврядування та громадськості у сфері публічних фінансів. Отримання навиків визначення основних компонентів комунікування органу місцевого самоврядування з громадськістю у локальних правових актах – бюджетному регламенті, положеннях про бюджетні слухання, публічне звітування про результати використання коштів місцевого бюджету.

Питання для обговорення:

1. Головні компоненти комунікацій органів місцевого самоврядування та громадськості у сфері місцевих фінансів.
2. Бюджетний регламент та його значення для організації ефективного комунікування.
3. Механізм забезпечення бюджетної прозорості на місцевому рівні.
4. Процедура проведення громадського обговорення проекту місцевого бюджету (бюджетних слухань).
5. Процедура публічного звітування про результати використання коштів місцевих бюджетів.

Заняття 5

Зарубіжний досвід комунікацій у сфері публічних фінансів

Мета: Здобуття знань про сучасні практики комунікацій органів публічного управління з населенням у сфері публічних фінансів. Отримання навиків розробляти на основі кращого зарубіжного досвіду пропозиції щодо удосконалення комунікацій у сфері публічних фінансів в Україні.

Питання для обговорення:

1. Практики комунікацій органів публічного управління з населенням у сфері публічних фінансів в розвинених державах.
2. Міжнародний рейтинг бюджетної прозорості Openbudget.
3. Учасницьке бюджетування в розвинених країнах.
4. Взаємодія національних урядів з інститутами громадянського суспільства в розвинених країнах.

Заняття 6

Державний веб-портал бюджету для громадян

Мета: отримання знань щодо джерел інформації для державного веб-порталу бюджету для громадян та механізм її консолідації на веб-порталі. Оволодіння навиками пошуку необхідної

інформації на державному веб-порталі бюджету для громадян, застосування отриманої інформації в дослідницьких цілях.

Питання для обговорення:

1. Поняття «бюджет для громадян» та його роль у забезпеченні комунікацій у сфері публічних фінансів.
2. Офіційний державний портал з відкритими даними про публічні фінанси.
3. Склад веб-порталу та інформаційне наповнення розділів.
4. Відображення показників державного та місцевих бюджетів.
5. Інструмент BOOST-аналіз та його застосування для аналізу бюджетів усіх ланок у розрізі як доходів, так і видатків.
6. Використання інформації веб-порталу бюджету для громадян у науковій сфері та в навчальній діяльності.

Заняття 7

Єдиний веб-портал використання публічних коштів та платформи Prozorro у забезпеченні комунікацій у сфері публічних фінансів

Мета: здобуття знань щодо джерел інформації для веб-порталу використання публічних коштів та механізм її консолідації на веб-порталі. Отримання навиків пошуку необхідної інформації на єдиному веб-порталі використання публічних коштів, її використання в дослідницьких цілях

Питання для обговорення:

1. Основні компоненти єдиного веб-порталу використання публічних коштів.
2. Зміст інформації про використання публічних коштів.
3. Розміщення на порталі інформації про трансакції, звіти, інформації про договори та їх виконання.
4. Пошук на єдиному веб-порталі використання публічних коштів інформації за трансакціями про платежі.
5. Пошук на єдиному веб-порталі використання публічних коштів інформації за розпорядниками.
6. Використання інформації єдиного веб-порталу використання публічних коштів в науковій сфері та в навчальній діяльності.
7. Публічний модуль аналітики. Професійний модуль аналітики.
8. Використання аналітичних інструментів публічних закупівель в науковій діяльності та в навчанні.

Заняття 8

Бюджет для громадян: правила розроблення та оприлюднення

Мета: Здобуття знань про бюджет для громадян та особливості його застосування на місцевому рівні. Отримання навиків розроблення бюджету для громадян.

Питання для обговорення:

1. Поняття, призначення та основні принципи розроблення бюджету для громадян.
2. Організація розроблення бюджету для громадян.
3. Сучасні методи поширення бюджету для громадян.
4. Основні компоненти змісту бюджету для громадян.
5. Способи відображення інформації про видатки та доходи бюджету територіальної громади.

Заняття 9

Співучасть громадськості та влади у публічних фінансах

Мета: отримання знань про типові моделі учасницького бюджетування та сфери їхнього застосування., оволодіння інформацією про цикл учасницького бюджетування. Здобуття навиків підготовки проєктів на конкурс громадських проєктів.

Питання для обговорення:

1. Значення бюджету участі для різних сфер суспільного життя.
2. Правове регламентування бюджету участі.
3. Цикл бюджету участі.
4. Кращі практики застосування бюджету участі в територіальних громадах в Україні.

Заняття 10

Організації громадянського суспільства та громадський контроль у публічних фінансах

Мета: здобуття знань про функціональне призначення неурядових аналітичних центрів, організацію їх діяльності та місце в системі комунікацій органів державного управління, місцевого самоврядування з населенням у сфері публічних фінансів. Отримання навиків пошуку інформації неурядових аналітичних центрів про публічні фінанси, її застосовування в дослідницькій діяльності.

Питання для обговорення:

1. Неурядові аналітичні центри в управлінні публічними фінансами.
2. Результати діяльності неурядових аналітичних центрів.
3. Участь студентів у діяльності неурядових аналітичних центрів.
4. Використання результатів діяльності неурядових аналітичних центрів в бюджетному процесі.

6. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ (6 ГОД.)

Тематика: закріплення практичних навиків організації комунікацій у сфері публічних фінансів.

Завдання тренінгу передбачають розподіл студентів на групи та застосування елементів командної роботи.

Порядок проведення:

1. Підготовка аналітичної записки за результатними пошуку даних щодо публічних фінансів. Презентація аналітичної записки та обговорення недоліків.
2. Ситуаційна вправа «Бюджетні слухання щодо проєкту бюджету територіальної громади», групове обговорення з формулюванням типових помилок при організації бюджетних слухань.
3. Ситуаційна вправа «Публічне звітування про результати виконання бюджету», групове обговорення з формулюванням основних правил та типових помилок при організації публічного звітування.

Завершенням тренінгу є формулювання висновків про основні правила організації комунікацій в системі публічних фінансів.

Критерії оцінювання:

90-100 балів – цілком володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань.

75-89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань.

65-74 бали – загалом володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань.

60-64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

1-59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях підчас проведення тренінгу.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «Комунікації у сфері публічних фінансів» виконується кожним студентом упродовж семестру. У процесі його виконання студенти вдосконалюють свої знання, набувають навички самостійної наукової роботи, застосування сучасних технологій комунікування у сфері публічних фінансів, роботи з літературними джерелами і логічного викладу матеріалу. Самостійна робота студента свідчить про рівень засвоєння студентом матеріалу курсу, його вміння самостійно викладати суть питання, творчо використовувати літературні джерела та методологію проведення дослідницької роботи. Воно є не тільки засобом перевірки знань з дисципліни, формою активного засвоєння предмету, але і засобом залучення студентів до осмислення і аналізу актуальних проблем розвитку комунікацій у сфері публічних фінансів.

Виконання самостійної роботи студента передбачає підготовку інформаційних матеріалів у форматі «Бюджет для громадян» для територіальної громади, в якій проживає студент.

«Бюджет для громадян» – масив, що розробляється з метою презентувати ключову фінансову інформацію широкій громадськості. Бюджет для громадян зазвичай подається доступною мовою та включає візуальні елементи для покращення розуміння неспеціалістами. Найбільш поширеною є розробка Бюджетів для громадян для проекту бюджету або для річного звіту про виконання бюджету, проте кожен ключовий документ в рамках бюджетного циклу може та повинен бути презентований в спосіб, який дозволяє громадськості його зрозуміти. Бюджети для громадян різняться за фокусом, змістом та довжиною. Коли розробляється бюджет для громадян, необхідно проводити консультації з громадянським суспільством та громадськістю аби ідентифікувати інформацію, яка буде найбільш корисною для відображення. Тим не менш, Бюджети для громадян повинні містити інформацію про: економічні прогнози на яких базується бюджет, пояснення щодо джерел надходження бюджетних коштів, як бюджетні кошти будуть витрачені та чому, пояснення щодо значних зменшень и збільшень в надходженнях або витратах, а також детальну контактну інформацію.

Послідовність виконання самостійної роботи студента:

- розробити опитування «Що б ви хотіли дізнатися про бюджет територіальної громади?»;
- розмістити опитування в соціальній мережі у групі своєї територіальної громади;
- за результатами опитування сформувати 12 слайдів (24 слайди для міст обласних центрів);
- розмістити бюджет для громадян в соціальній мережі у групі своєї територіальної громади.

Приклади матеріалів «Бюджет для громадян» знаходяться за посиланням [1](#) і [2](#).

Критерії оцінювання:

повнота дослідження (30 балів) – оцінюється повнота охоплення теми, включення необхідних аспектів митного контролю;

якість аналізу (30 балів) – важливою є глибина проведеного аналізу та здатність студента порівняти різні правові системи;

практична значущість (20 балів) – оцінюється здатність студента застосувати теоретичні знання на практиці;

аргументованість висновків (10 балів) – оцінюється чіткість та логічність зроблених висновків;

оформлення роботи (10 балів) – робота повинна бути належним чином оформлена відповідно до вимог академічного письма.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

В процесі вивчення дисципліни «Комунікації у сфері публічних фінансів» використовуються такі методи навчання:

- словесні (лекція, семінар, пояснення, бесіда, дискусія);
- наочні (презентації наочного матеріалу, ілюстрація);
- практичні (реферати, есе, аналіз статистичних показників та графічного матеріалу);
- кейс-метод;
- самостійна робота студентів поза контролем викладача (домашні завдання);
- творчі методи: проблемно-пошукові ситуації, творча пізнавальна діяльність студентів;
- мотиваційні методи (створення ситуації інтересу при викладанні матеріалу) – використання ситуаційних вправ, навчальні дискусії);

В процесі вивчення дисципліни «Комунікації у сфері публічних фінансів» використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи студента:

Поточні форми оцінювання:

- індивідуальне усне опитування, індивідуальне письмове опитування (тестування),
- презентація командних (групових) проектів;
- презентація результатів самостійної роботи (реферати, есе).

Проміжні форми оцінювання:

- залікове модульне опитування.

9. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Комунікації у сфері публічних фінансів» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; наукова дискусія; інші види індивідуальних і групових завдань.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому

забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка визначається як середнє арифметичне за поточне оцінювання по темах	20 тестів по 5 балів за кожен тест	Оцінка визначається як середнє арифметичне за виконання завдань під час тренінгу	Оцінка за виконання завдання для самостійної роботи	2 змістовних питання (max 30 балів кожне) та 1 ситуативна вправа (max 40 балів)

Форми і критерії оцінювання

При оцінюванні роботи студента при складанні форм контролю за кожен компонент виставляється оцінка у діапазоні 1-100 балів з наступною інтерпретацією:

Поточне опитування під час заняття:

90-100 балів – цілком володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань.

75-89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

65-74 бали – загалом володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

60-64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

1-59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань

Екзамен:

90-100 балів – цілком володіє матеріалом, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст питань самостійної роботи.

75-89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні питань самостійної роботи не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

65-74 бали – в цілому володіє матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

60-64 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст питань самостійної роботи, допускаючи при цьому суттєві неточності.

1-59 балів – не володіє матеріалом, не розкриває зміст питань самостійної роботи.

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

При оцінюванні робіт студентів при складанні форм контролю за кожен компонент виставляється оцінка у діапазоні 1-100 балів з наступною інтерпретацією.

За шкалою університету	За шкалою ECTS	За національною шкалою	Характеристика
90-100	A (відмінно)	зараховано (Відмінно)	студент володіє глибокими знаннями теоретичного матеріалу, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і грамотно буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
85-89	B (дуже добре)	зараховано (Добре)	студент ґрунтовно засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається незначних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту, при відповіді на додаткові запитання або при аналізі практичного матеріалу
75-84	C (добре)		студент добре засвоїв теоретичний матеріал, переважно володіє аспектами з першоджерел і рекомендованої літератури, аргументовано викладає його, але дає неповні відповіді на запитання; має практичні навички, висловлює свої міркування щодо основних проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу
65-74	D (задовільно)	зараховано (Задовільно)	студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або вказують на відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю
60-64	E (достатньо)		студент володіє поверховими знаннями теоретичного матеріалу навчальної дисципліни, слабо орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання переважно залишаються без відповіді; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє суттєві неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю
35-59	FX (незадовільно)	не зараховано (Незадовільно)	студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в

	з можливістю повторного складання)		першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		студент практично не володіє навчальним матеріалом дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Обов'язковий повторний курс навчання по дисципліні

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, МЕТОДИЧНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-10
2	Навчально-методичний комплекс з дисципліни	1-10
3.	Мультимедійний проектор	1-10
4.	Проекційний екран	1-10
5.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-10
6.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-10
7.	Персональні комп'ютери, ноутбуки, планшети, смартфони	1-10
8.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-10
9.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання	1-10
10.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-10
11.	Google Forms, Google Tables, Google Sheets 1-	1-10

Рекомендовані джерела інформації

1. AlAjmi Kh., Deodoro J., Farias A., Iskender E. S., Mirestean A. T., Ravikumar R. Powering the Digital Economy. Opportunities and Risks of Artificial Intelligence in Finance. Washington, 2021. 35 p.
2. Arundel A., Bloch C., Ferguson B. Advancing innovation in the public sector: Aligning innovation measurement with policy goals. Research Policy. 2019. Vol. 48. P. 789–798.
3. Arundel, A., Bloch, C., Ferguson, B. Advancing innovation in the public sector. Research Policy 26 (2020) P. 657–668.
4. Cazenave E., Bellantoni A. Accessible and inclusive public communication: Panorama of practices from OECD countries. OECD Working Papers on Public Governance No. 54. 2022.
5. Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process. CONF/PLECODE1. Adopted by the Conference of INGO satits meeting on 1st October 2019. 17 p. URL: <https://www.osce.org/odihr/39400?download=true>.
6. Communication from the commission to the council. Fiscal policy guidance for 2024. European commission. Brussels, 8.3.2023.
7. Emerson S. Public Figures. Why communication and good interpersonal skills are essential for public finance staff. Government finance review. 2023. February. P. 45–47.
8. FY21. Financial report. Of the United States government. Washington, 17 February 2022.

9. Key performance indicators. Annual report. Centre des finances publiques. 2019. Paris, 64 p.
10. Key trends in implementing the fund's transparency policy. IMF, 2003. 17 p.
11. Local Government Benchmarking Framework. URL: <http://www.improvementservice.org.uk/benchmarking/list-of-indicators.html>.
12. Malyniak B. S., Martyniuk O. M., Kyrylenko O. P. Corruption an deficiency of public spending in states with various public management types. *Economic Annals-XXI: Volume 178, Issue 7-8, Pages: 17-27, September 30, 2019.* <https://doi.org/10.21003/ea.V178-02>.
13. OECD Report on Public Communication. The Global Context and the Way Forward. 2021.
14. Open Budget Survey 2019. URL: <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/open-budget-survey-report-2019.pdf>.
15. The Open Budget Survey Data Explorer. URL: <https://www.internationalbudget.org/open-budget-survey/data-explorer>.
16. Аналітичні інструменти Prozorro. URL: <https://www.youtube.com/channel/UCJLHDTmKnLahDsAXvzT1UAw>.
17. Базовий функціонал публічного модуля аналітики bi.prozorro.org. URL: https://www.youtube.com/watch?v=LT_IB7NBus0
18. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролєєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. К.: Дух і літера, 2020. 416.
19. Бюджети для громадян 2021. URL: <http://probudget.org.ua/biblioteka/bdg/bdg-2021>.
20. Вебінар «ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ: СЛОВАЧЧИНА, НОРВЕГІЯ, УКРАЇНА». URL: https://www.youtube.com/watch?v=_Wesj8IrZ3o.
21. Вебінар: Робота з відкритими даними (місцеві бюджети). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Ge2ZeY72nTA>
22. Гаєвая О., Перевалова Л., Гаряєва А. Витоки держави загального добробуту. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 9. С. 147–152.
23. Говорухіна М. Стратегічна комунікація у громадських організаціях. К., 2019. 124 с. URL: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/strategic-communication-handbook.html.
24. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua>.
25. Донос Л., Плоский К. Впровадження та удосконалення Громадського бюджету – практичні рекомендації. К., 2019. 73 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/PB_Guide.pdf.
26. Є-data: можливості та ефективний контроль за публічними фінансами. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+EDATA101+2021_T3/about.
27. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new>.
28. Жибер Т. В., Тимченко О. М. Концептуалізація бюджетування в парадигмі інституціоналізму. *Фінанси України.* 2023. № 8. С. 113–128.
29. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11.02.2015 № 183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19/print>.
30. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17/print>.
31. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print>.
32. Зарембо К. Писати аналітику може кожен. Мистецтво переконливого тексту. К.:

- Віхола, 2021. 224 с.
33. Іваницька О. М. Фінансово-інституційні механізми забезпечення реалізації антикорупційної політики. *Фінанси України*. 2020. № 12. С. 7–20.
 34. Інструкція користувача Єдиного веб-порталу використання публічних коштів. URL: <https://confluence.spending.gov.ua/pages/viewpage.action?pageId=65547>
 35. Комунікаційна стратегія. Objectives, вибір каналів та розробка roadmap. Кейс Reface. URL: <https://youtu.be/0U6FMzPuhKE>.
 36. Криштопа І. І., Ніколенко Л. А. Звітування у розрізі країн: міжнародний досвід впровадження. *Фінанси України*. 2021. № 6. С. 29-39.
 37. Мазярчук В. М., Корнилюк А. В., Кравченко М. В. Бюджетна система: тенденції розвитку. Під ред. В. М. Мазярчука. Київ: «ФООП Лопатіна О. О.», 2019. 384 с.
 38. Малиняк Б., Дешко А., Дурнева Т. Аналітичний звіт за результатами аналізу місцевих бюджетів в проекті «Бюджетний сканер». За ред. Богдана Малиняка. К.: ІСЕД, 2019. 64 с.
 39. Малиняк Б. Дихотомія вдосконалення видатків державного бюджету: від забезпечення протистояння агресії РФ проти України до побудови модерної держави, інтегрованої у західну цивілізацію. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 3(72). С. 25–41.
 40. Малиняк Б. С. Бюджетне планування і пріоритети розвитку громад: інструменти гармонізації та проблеми їх застосування. *Фінанси України*. 2020. № 3. С. 79–96.
 41. Малиняк Б., Кириленко О., Горин В., Дерлиця А. Екзогенні детермінанти публічних видатків у сучасному глобалізованому світі. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2021. Vol. 6, № 41. С. 572–581.
 42. Марченко С. М. Стратегічне управління державними фінансами: євроінтеграційний курс, міжнародні тренди, національні особливості. *Фінанси України*. 2022. № 1. С. 7–26.
 43. Наказ Міністерства фінансів України від 03.03.2020 № 94 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо механізмів участі громадськості у бюджетному процесі на місцевому рівні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0094201-20?fbclid=IwAR2YbKuZzmh1Xmt8aZUjzbWG4B9PHyqwLy8RMYAFeawB2obk9jzPaQ6xWNo#Text>.
 44. Наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2019 р. № 28 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та затвердження Бюджетного регламенту проходження бюджетного процесу на місцевому рівні». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MF19043>.
 45. Офіційний веб-портал публічних закупівель Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua>.
 46. Павлюк К. В., Бартош С. В. Сучасні підходи до бюджетної децентралізації. *Фінанси України*. 2023. № 3. С. 75–87.
 47. Плєскач В. Л., Прокопенко Н. О. Інституційно-організаційне забезпечення середньострокового бюджетного планування в Україні. *Економіка України*. 2019. № 1. С. 47–59.
 48. Реєстр проєктів МФО (міжнародної технічної допомоги). URL: <https://proifi.gov.ua/?p=index>
 49. Ткачук Ю., Матвієнко А. Бюджет для громадян людською мовою. К., 2020. 44 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/14jOOz5SEaT3XLvUBYpvakrZ74a7j02Dz/view>.
 50. У чому сенс комунікації влади та громади? URL: <https://youtu.be/TdA3UN7k0j4>.
 51. Хабурський Л. Лекція «Ефективна комунікація».]. URL: <https://youtu.be/0r6x9znKTK>.